

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ
ΒΙΟΤΕΧΝΩΝ ΕΜΠΟΡΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Αριστοτέλους 46, 104 33 Αθήνα, Τηλ. 210 8846852, Fax. 210 8846853
www.imegsevee.gr, info@imegsevee.gr

Αθήνα, 14 Φεβρουαρίου 2013

Απελευθέρωση ωραρίου λειτουργίας τις Κυριακές

Έρευνα IME ΓΣΕΒΕΕ- Ιανουαρίου 2013 στα πλαίσια της εξαμηνιαίας αποτύπωσης οικονομικού κλίματος στις μικρές επιχειρήσεις

Το IME-ΓΣΕΒΕΕ, στο πλαίσιο της εξαμηνιαίας έρευνας για την αποτύπωση του οικονομικού κλίματος, προχώρησε στη διενέργεια μιας παράλληλης έρευνας προκειμένου να διερευνήσει τις μελλοντικές τάσεις και συμπεριφορές των μικρών επιχειρήσεων του τομέα εμπορίου σχετικά με την κυοφορούμενη απελευθέρωση λειτουργίας των επιχειρήσεων την ημέρα της Κυριακής. Τα ευρήματα είναι ενδιαφέροντα, καθώς σε καμία περίπτωση δεν επιβεβαιώνονται τα συμπεράσματα διάφορων «περιφερόμενων δήθεν ερευνών» σχετικά με τις θετικές επιπτώσεις στην οικονομία από την απελευθέρωση λειτουργίας εμπορικών καταστημάτων τις Κυριακές, ιδιαίτερα σε μια εποχή πολεμικής ύφεσης της ελληνικής οικονομίας και δραματικής συρρίκνωσης της ζήτησης.

Επιπρόσθετα, το IME-ΓΣΕΒΕΕ συγκέντρωσε και κατέγραψε στοιχεία από μια σειρά μελετών που διεξήχθησαν σε διάφορες **Ευρωπαϊκές χώρες** προκειμένου να παρουσιαστεί μια συνολική αντικειμενική εικόνα για τις επιδράσεις μιας τέτοιας ρύθμισης στην αγορά, τον τζίρο, τις τιμές, τους καταναλωτές, την απασχόληση.

A) ΕΡΕΥΝΑ IME-ΓΣΕΒΕΕ (Ιανουάριος 2013)

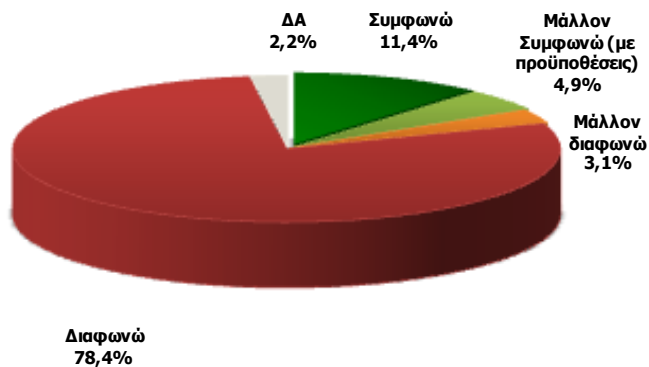
Τα συμπεράσματα της έρευνας του IME-ΓΣΕΒΕΕ (Ιανουάριος 2013) σε συνεργασία με τη MARC AE παρατίθενται συνοπτικά παρακάτω:

- 1) Το 81,5% των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο του εμπορίου διαφωνεί** με το μέτρο της απελευθέρωσης λειτουργίας καταστημάτων τις Κυριακές. Οι οικογενειακές επιχειρήσεις και οι επιχειρήσεις με λίγους εργαζόμενους παρουσιάζουν ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό διαφωνίας **που αγγίζει το 90%**
- 2) Το 84,9 % των εμπόρων εκτιμά ότι δεν θα υπάρξει θετική επίπτωση στην αγορά** από την εισαγωγή του μέτρου της απελευθέρωσης λειτουργίας τις Κυριακές.
- 3) Το 85,1% των επαγγελματιών δεν περιμένει θετική επίπτωση στην απασχόληση της** επιχείρησής του από το άνοιγμα των καταστημάτων τις Κυριακές.

Είναι προφανές ότι οι έμποροι αντιλαμβάνονται ότι σε περιόδους ύφεσης η ζήτηση και η υποκατανάλωση είναι σημαντικοί παράγοντες που επιδρούν στην οικονομική επίδοση (τζίρο, απασχόληση) ανεξάρτητα από το ωράριο λειτουργίας. Άλλωστε, η πρόσφατη έρευνα του ΙΜΕ-ΓΣΕΒΒΕ για το εισόδημα καταγράφει σημαντικές απώλειες για τα νοικοκυριά την περίοδο της κρίσης της τάξεως του 38% (2012), ενώ το 90% των νοικοκυριών έχει περιορίσει τις αγορές για αγαθά εμπορίου (ένδυση-υπόδηση, κα)

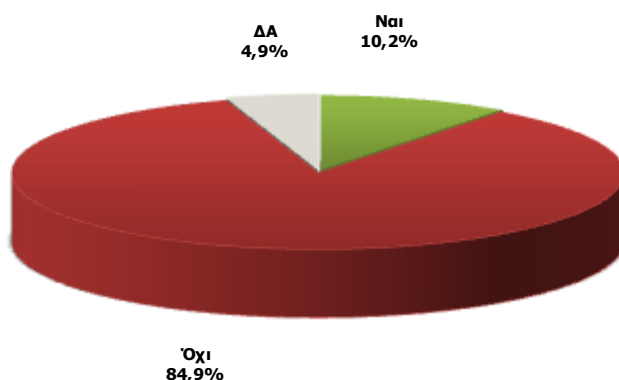
Σημείο -1-

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΤΙΣ ΚΥΡΙΑΚΕΣ

Σημείο -2-

ΑΝΑΚΑΜΨΗ ΑΓΟΡΑΣ ΛΟΓΩ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΙΣ ΚΥΡΙΑΚΕΣ

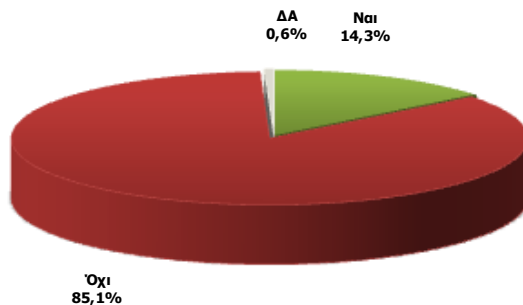

Οι προσδοκίες για ανάκαμψη της αγοράς λόγω του διευρυμένου ωραρίου (λειτουργία τις Κυριακές) είναι εξαιρετικά χαμηλές. Μόλις το 10,2% των εμπόρων αναμένει ανάκαμψη λόγω του συγκεκριμένου μέτρου. Οι επιχειρήσεις που έχουν χαμηλό τζίρο και μικρό αριθμό απασχολούμενων είναι ακόμη περισσότερο επιφυλακτικές σχετικά με την πιθανότητα ανάκαμψης μετά την απελευθέρωση λειτουργίας. Ουσιαστικά, αντιλαμβάνονται την ορατή απειλή και τη συμπίεση στο τζίρο που θα υπάρξει

από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις, οι οποίες λόγω οικονομικών κλίμακας θα μπορούν να λειτουργούν με καλύτερους όρους κερδοφορίας.

Σημείο -3-

ΑΥΞΗΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΛΟΓΩ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΙΣ ΚΥΡΙΑΚΕΣ

Είναι προφανές ότι η συνολική αρνητική ψυχολογία της αγοράς, το μειωμένο εισόδημα των καταναλωτών και η περιορισμένη ζήτηση επιδρούν πολύ αρνητικά στην πρόβλεψη για αύξηση απασχόλησης. Άλλωστε, για να καταφέρει μια επιχείρηση να προσλάβει προσωπικό, θα πρέπει προηγουμένως να έχει προσδοκίες για αύξηση κατανάλωσης, παραγγελιών και βελτίωση του οικονομικού κλίματος. Το άνοιγμα και μόνο των καταστημάτων τις Κυριακές δε θα επιδράσει σε καμιά από τις παραπάνω μεταβλητές.

B) ΕΡΕΥΝΑ ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ: ΕΙΣΟΔΗΜΑ-ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ (Δεκέμβριος 2012)

Η έρευνα του ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ (Δεκέμβριος 2012) που μόλις πρόσφατα δημοσιοποιήθηκε ανέδειξε τα ακόλουθα συμπεράσματα σε σχέση με την καταναλωτική συμπεριφορά των νοικοκυριών και τη ραγδαία μεταβολή των καταναλωτικών συνηθειών:

- 1) Η αγορά βρίσκεται σε μια **παρατεταμένη «ετήσια χειμερία νάρκη»**. Το 68,8% των νοικοκυριών αναμένει τις εκπτώσεις (2 μήνες) για να ψωνίσει βασικά αγαθά. Τούτο σηματοδοτεί για το εμπόριο, μια νεκρή αγοραστικού ενδιαφέροντος, περίοδο πέραν των 10 μηνών.
- 2) Αυτό που σαφέστατα προκύπτει, είναι ότι **οι καταναλωτές δεν αναζητούν περισσότερο χρόνο για έρευνα αγοράς** (shop around) αλλά ενδιαφέρονται για οικονομικές και συμφέρουσες λύσεις.

Γ) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΛΛΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Το ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ ανέτρεξε στις μελέτες που έχουν διεξαχθεί κατά καιρούς από διάφορους διεθνείς επιστημονικούς φορείς, την ΕΕ και τον ΟΟΣΑ σχετικά με την επίδραση που έχει η

απελευθέρωση του ωραρίου στα οικονομικά μεγέθη. Σε καμία μελέτη δεν προκύπτει ευθεία θετική συσχέτιση απασχόλησης ή κατανάλωσης ή μείωσης τιμών με το διευρυμένο ωράριο, ακόμη και όταν σε αυτό συμμετέχουν μεγάλες επιχειρήσεις. Αντίθετα, υπάρχουν στοιχεία από μεγάλες πόλεις (**Λονδίνο**) που καταδεικνύουν ότι ιδιαίτερα σε περιόδους ύφεσης είναι προτιμότερο να περιορίζονται οι ώρες λειτουργίας των καταστημάτων.

Συνοπτική παρουσίαση συμπερασμάτων μελετών

1) Σύμφωνα με την 6η Έκθεση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τις Μικρές & Μεσαίες Επιχειρήσεις (που εξετάζει 19 χώρες):

- **οι επιπτώσεις στην απασχόληση από το διευρυμένο ωράριο είναι αρνητικές.**
- Ο καταμερισμός εργασίας στον τομέα του λιανικού εμπορίου, βάσει των αλλαγών, αλλάζει σημαντικά.

Το εργασιακό κόστος αυξάνεται περισσότερο απ' ότι οι πωλήσεις (ιδιαίτερα τις Κυριακές).

«Η απελευθέρωση του ωραρίου των λιανεμπορικών καταστημάτων φαίνεται να επιταχύνει την μείωση του μεριδίου της αγοράς των ΜΜΕ, ελαττώνοντας την κερδοφορία τους».

- **Τα μικρά καταστήματα μειώνουν τις θέσεις εργασίας** (καθώς το κόστος είναι μεγαλύτερο των κερδών, γεγονός που αναγκάζει τους μικρούς επιχειρηματίες και τις οικογένειες τους να δουλεύουν πολύ περισσότερο), ενώ τα μεγαλύτερα καταστήματα (κυρίως τροφίμων) δημιουργούν νέες θέσεις μόνο μερικής απασχόλησης.

- **Εξαιτίας του μεγαλύτερου ανταγωνισμού** και την μείωση των κερδών, τα μικρά καταστήματα εξαφανίζονται από τον εμπορικό χάρτη ή **υποχρεώνονται σε εξαγορά από μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων (franchised)**

Επιπλέον, από την ανάλυση των στοιχείων απασχόλησης μετά την απελευθέρωση ωραρίου για συγκεκριμένες χώρες, προέκυψαν τα εξής:

- Στην **Αυστρία** η συνολική απασχόληση δεν επηρεάστηκε
- Στην **Ολλανδία** μειώθηκε η πλήρης απασχόληση στο σύνολο των λιανεμπορικών καταστημάτων.
- Στην **Γερμανία** τα αποτελέσματα των μελετών του SFS (Ινστιτούτο Κοινωνικής Έρευνας) και του Ifo (Ινστιτούτο Οικονομικής Έρευνας) σε σχέση με την επιρροή της διεύρυνσης του ωραρίου των καταστημάτων στο κύκλο εργασιών και την απασχόληση, ήταν αρνητικά (**μείωση συνολικής απασχόλησης 5,8%**).

2) Στο **Λονδίνο**, η πρακτική εφαρμογή της λειτουργίας των καταστημάτων την Κυριακή δείχνει αρνητικά αποτελέσματα για τα μικρά καταστήματα. Σύμφωνα με το **τελευταίο δελτίο της BRC – KPMG (5/9/2012)** φαίνεται πτώση των πωλήσεων, γεγονός που πυροδότησε για άλλη μια φορά την κριτική εναντίον της λειτουργίας των καταστημάτων την Κυριακή καθώς όπως αναφέρει η **ACS (Association of Convenience Stores)** τα μικρά καταστήματα **«υποφέρουν»** από μείωση των

πωλήσεών τους, τα κέρδη από τα οποία μεταφέρθηκαν στα μεγάλα καταστήματα και πως η λειτουργία την Κυριακή δεν επέφερε ουδεμία θετική αλλαγή στις πωλήσεις τους. Αντίστοιχα, η Συνομοσπονδία Διανομέων Χονδρικής (**Federation of Wholesales Distributors**) αναφέρει πως δεν υπάρχει οικονομική ή κοινωνική βάση για την απελευθέρωση της Κυριακής καθώς οι καταναλωτές απέδειξαν πως δεν την χρειάζονται και **τα τοπικά καταστήματα καταστρέφονται**.

3) Σύμφωνα με μελέτη του Πανεπιστημίου της Μαδρίτης στις περιοχές όπου τα καταστήματα παραμένουν ανοικτά σε ημέρες αργίας, το κόστος αυξάνεται κατά 15% και οι πωλήσεις μόλις κατά 0,5%, γεγονός που ασκεί επιρροή στις τιμές. **Οι καταναλωτές πληρώνουν περισσότερο, ανεξάρτητα με το αν θα κάνουν τις αγορές τους σε ημέρες αργίας**. Επιπλέον, η μεταφορά μεριδίου της αγοράς σε πολυκαταστήματα, μειώνει τον ανταγωνισμό και οδηγεί τα μικρά καταστήματα σε κλείσιμο. Η έρευνα καταλήγει με έντονα ερωτηματικά για το κατά πόσο η αύξηση των ωρών λειτουργίας συντελεί σε βελτίωση της απασχόλησης. Τα μικρά καταστήματα λιανικού εμπορίου χάνουν μερίδιο αγοράς. Δημιουργούνται τάσεις υπερσυγκέντρωσης, και εξ αυτού του λόγου σημειώνεται μείωση της απασχόλησης. Υπολογίζεται πως 277 υπάλληλοι σε μια μεγάλη υπεραγορά, μπορούν να αντικαταστήσουν 318 σε υπεραγορά και 1557 παραδοσιακούς καταστηματαρχες.

4) Μελέτη για τις επιπτώσεις από την απελευθέρωση της λειτουργίας καταστημάτων τις Κυριακές στην Ισπανική οικονομία έδειξε πως **οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις θα υποστούν μείωση του μεριδίου αγοράς**, γεγονός που θα οδηγήσει σε **απώλεια θέσεων εργασίας**, οι δε τιμές δεν αναμένεται να μειωθούν. Με την μελέτη συμφωνούσε και το «παράδειγμα της Μαδρίτης» όπου από το 1996 είχαν καθιερωθεί ως εργάσιμες 12 επίσημες αργίες το χρόνο, κάτι που είχε ως συνέπεια τις μεγαλύτερες απώλειες σε θέσεις εργασίας και τα περισσότερα λουκέτα σε μαγαζιά από κάθε άλλη αυτόνομη κοινότητα της Ισπανίας

5) Η έρευνα¹ των Roman Inderst και Andreas Irmen κατέδειξε ότι η δυνατότητα που δίνεται στους καταναλωτές για shop around, μπορεί να σημαίνει αναδιάταξη της ζήτησης μεταξύ των καταστημάτων, **όχι όμως και μείωση των τιμών**.

Σε αυτό το σημείο και αναφορικά με την Ελλάδα, θα πρέπει να αναρωτηθούμε **αν η υπόθεση της μείωσης των τιμών**, όπως ισχυρίζεται το Υπουργείο, **λόγω του ανταγωνισμού** που θα προκύψει από τη λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές ισχύει. Αν ισχύει, τότε **γιατί δεν έχει δειχθεί εμπειρικά ότι μεγάλες επιχειρήσεις που είναι ανοιχτές Δευτέρα-Τετάρτη απόγευμα (όταν όλοι οι άλλοι είναι κλειστοί) δεν προχωρούν σε μείωση τιμών/ ή έστω παροχή προσφορών αυτές τις μέρες;**

¹ European Economic Review 49 (2005), 'Shopping hours and price competition', Roman Inderst, Andreas Irmen

6) **Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (OECD)**, «Καθώς η απελευθέρωση της αγοράς δεν είναι πάντα αποτελεσματική στο να εξασφαλίζει μεγαλύτερη ευημερία, και πιο συγκεκριμένα μεγαλύτερη ανάπτυξη και αύξηση της απασχόλησης, συστήνουμε ιδιαίτέρως τις ακόλουθες ορθές πολιτικές»:

- Να διεξάγεται **υψηλής ποιότητας Επιχειρηματική και Κανονιστική Ανάλυση**, ώστε να **ερευνώνται συστηματικά οι θετικές και αρνητικές επιδράσεις κάθε νέας ρύθμισης** και απορρύθμισης του επιχειρηματικού κλάδου και πιο συγκεκριμένα των ΜΜΕ.
- **να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις κανονιστικές ρυθμίσεις** που στοχεύουν στην βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς αγαθών & υπηρεσιών, **εξαιτίας των συνεπειών που μπορούν να έχουν στις ΜΜΕ** (λιγότερη ευελιξία, μεγαλύτερο διοικητικό βάρος, μεγαλύτερο ανταγωνισμό εξαιτίας λιγότερο εξειδικευμένων εταιριών που μπαίνουν στην αγορά, ισχυρότερο ανταγωνισμό εξαιτίας συγχωνεύσεων και συμμαχιών).

Σημειώνεται επίσης και από τον ΟΟΣΑ ότι η απορρύθμιση των ωρών λειτουργίας των καταστημάτων επηρεάζει ιδιαίτερος το λιανεμπόριο τροφίμων. Τα μεγάλα καταστήματα επωφελούνται, ενώ τα μικρά υποφέρουν. Η απορρύθμιση ενισχύει την μείωση του μεριδίου αγοράς των ΜΜΕ.

7) Η υπόθεση της αύξησης της τουριστικής ζήτησης λόγω λειτουργίας των καταστημάτων τις Κυριακές είναι αμφιλεγόμενη (βλέπετε παράδειγμα Λονδίνου). Οι τουρίστες- καταναλωτές έχουν ένα συγκεκριμένο εισοδηματικό περιορισμό που αφορά τα χρήματα που θα ξοδέψουν για αγορές, ο οποίος δεν εξαρτάται από το ωράριο λειτουργίας. Άλλωστε, **το ισχύον πλαίσιο ωραρίου στην Ελλάδα (06:00-21:00) – σε σύνολο ωρών λειτουργίας -είναι ένα από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη, αν όχι το μεγαλύτερο, παρά την αργία της Κυριακής**. Επίσης, απελευθερωμένο ωράριο την Κυριακή έχουν σήμερα όλα τα ακόλουθα καταστήματα: ψιλικατζίδικα, περίπτερα, αρτοποιεία, ζαχαροπλαστεία, καφετέριες, εστιατόρια, ανθοπωλεία, κέντρα διασκέδασης, βενζινάδικα (μερικώς), κάβες, καταστήματα ξηρών καρπών, video club, τουριστικά καταστήματα και όλα τα καταστήματα τουριστικών περιοχών.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

Η πρόταση του Υπουργείου, εις γνώση και επιδίωξη των εισηγητών της αποτελεί το «**δούρειο ίππο**» για την οικονομική εξάντληση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έτσι ώστε να συντελεστεί η πολυπόθητη υπερσυγκέντρωση οικονομικής δραστηριότητας σε όσο το δυνατό λιγότερες επιχειρήσεις, με συνέπεια και τον περιορισμό της απασχόλησης.

Άλλωστε, η υποτιθέμενη λειτουργία μόνο των μικρών επιχειρήσεων την ημέρα της Κυριακής, προσκρούει σε 3 πολύ βασικές αντίθετες συνθήκες:

- Υπάρχει η **τάση από τα μεγαλύτερα καταστήματα να επεκτείνονται στις τοπικές αγορές δημιουργώντας μικρότερα καταστήματα**, αποσπώντας σημαντικό μερίδιο κατανάλωσης.

- Η απαγόρευση λειτουργίας των μεγαλύτερων επιχειρήσεων είναι νομικά διάτρητη και ανεδαφική, αφού οι μεγάλες επιχειρήσεις θα εγείρουν ζητήματα τήρησης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί ανταγωνισμού. **Η όποια συμφωνία κυρίων αναμένεται να καταστρατηγηθεί μερικούς μήνες μετά από την εφαρμογή του νέου πλαισίου.**

- Μια παρατήρηση που δε λαμβάνεται υπόψη είναι η **μεταβολή μοντέλου κατανάλωσης** που ήταν παραδοσιακά καθιερωμένο κατά τη διάρκεια του Σαββατοκύριακου. Οι καταναλωτές θα προτιμήσουν να αξιοποιήσουν τον περιορισμένο ελεύθερο χρόνο τους για αναψυχή και διασκέδαση συνδυάζοντας το με αγορές (που θα μπορούσαν να κάνουν άλλη μέρα), γεγονός που επιδρά σε βάρος των επιχειρήσεων εστίασης αλλά και των τουριστικών προορισμών, ιδιαίτερα αυτών που βρίσκονται κοντά στα μεγάλα αστικά κέντρα. Τα μεγάλα πολυκαταστήματα (τύπου mall) που έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν ταυτόχρονα υπηρεσίες ψυχαγωγίας- εστίασης και εμπόριο θα αποκτήσουν σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα.

ΣΥΝΟΨΗ

Όλες οι έρευνες- μελέτες, ιδιαίτερα οι ευρωπαϊκές, αναδεικνύουν ότι το ισχυρότερο όπλο στον ανταγωνισμό που συμβάλλει στη συρρίκνωση του δικτύου των μικρών λιανεμπορικών κατά μεγάλο βαθμό είναι οι συνεχείς διευρύνσεις του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων. Οι ίδιες μελέτες καταδεικνύουν μάλλον αρνητικά αποτελέσματα στις θέσεις απασχόλησης (ιδιαίτερα κάτω από συνθήκες ύφεσης) αλλά και στις τιμές. Οι δε, τάσεις υπερσυγκέντρωσης ισχυροποιούνται.

Τέλος, σύμφωνα με το δελτίο της ΕΕ (2012) , στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται 703,648 πολύ μικρές επιχειρήσεις (έως 9 άτομα), 21,586 μικρές (10-49 άτομα), 2649 μεσαίες (50-250 άτομα) και 399 μεγάλες επιχειρήσεις. Οι αυτοαπασχολούμενοι (χωρίς προσωπικό) υπολογίζεται ότι στην Ελλάδα υπερβαίνουν τις 300,000. Την τελευταία, δε, δεκαετία οι μικρές και ιδιαίτερα οι πολύ μικρές επιχειρήσεις προσέφεραν το 85% των καθαρών νέων θέσεων εργασίας (ΕΕ, 17/01/2012). Τα στοιχεία αυτά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πριν από κάθε νομοθετική παρέμβαση γιατί η απασχόληση στην παρούσα οικονομική συγκυρία αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα πέραν όλων των άλλων. **Η πρόταση του Υπουργείου Ανάπτυξης δυστυχώς κινείται σε εντελώς αντίθετη κατεύθυνση.**

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ.

Ασημακόπουλος Δημήτρης